

Täysistunto

Torstai 10.6.2021 klo 16.00—19.43

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Hallituksen esitys HE 82/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 15/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Mennään keskusteluun. — Edustaja Aittakumpu.

Keskustelu

17.12 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Mummoja ja pappoja on meillä Suomessa yhä enemmän, kun väestö ikääntyy. Tilastokeskuksen mukaan viime vuoden lopulla Suomen väestöstä noin 23 prosenttia eli noin joka neljäs oli yli 65-vuotias. Jos Luoja suo elinpäiviä, meistä jokainen on kerran vanha. Ikääntyneet eivät ole samanlainen ryhmä, vaan ihmisten tilanteet, terveys ja esimerkiksi aktiivisuus vaihtelevat. Yhä useampi elää viereä vanhuutta yhä pitempään. Kuitenkin, kun ikää karttuu, ihminen on entistä enemmän ja entistä useammin muiden avun varassa. Väestön ikääntyminen on tarkoittanut sitä, että tarvitsemme yhä enemmän hoitajia vanhustenhoitoon, niin kotihoitoon kuin palveluasumiseen ja laitoksiin, ja myös omaishoitajien tarve on yhä suurempi.

Arvoisa puhemies! Päättäjien tehtävänä on varmistaa, että jokainen vanhus asuinpaikasta, varallisuudesta ja muista ominaisuuksista riippumatta saa tarvitsemansa tuen, avun ja hoivan. Jokainen suomalainen voi osaltaan myös luoda sellaista ilmapiiriä, jossa arvostetaan ja kunnioitetaan ikääntyneitä. Usein kulttuurissamme arvostetaan erityisesti nuoruutta, nopeutta ja tehokkuutta. Muistammehan vanhan viisauden ”Nouse harmaapään edessä, anna arvo vanhukselle” ja sananlaskun, jonka mukaan harmaat hapsset ovat kunniaseppele. Meillä nuoremmilla on paljon opittavaa iäkkäiden elämäntyöstä ja heidän elämänkokemuksistaan.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina maassamme on keskusteltu vanhusten tilanteesta ja vanhustenhoidon tilanteesta erityisesti silloin, kun esiin on noussut epäkohtia heidän hoidossaan. Yhdenkään suomalaisen ei pitäisi joutua pelkäämään vanhenemista ja vanhuutta. Siksi on erittäin hyvä, että hallitus on rohkeasti ja päättäväisesti aina hallitusohjelmasta lähtien tarttunut epäkohtiin. Keskustan kynnyskysymys hallitukseen lähdölle oli, että vanhustenhoidon epäkohtiin puututaan muun muassa tiukemmalla lainsäädännöllä ja riittäväillä resursseilla. Pienimpiä eläkkeitä korotettiin vuoden 20 alusta, ja iäkkäiden henkilöiden tehostettuun palveluasumiseen ja pitkäaikaiseen laitoshoitoon säädettiin tiukkeneva hoitajamitoitus. Hoitajia on tämän myötä vanhusten luona enemmän, ja myös kotihoitoa ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

omaishoitoa kehitetään. Hoitoalan työoloja on edelleen parannettava, jotta hoitajat jaksavat arvokkaassa työssään. Valmisteilla oleva sote-uudistus antaa paremmat mahdollisuudet yhtenäistää kuntien hyviä käytäntöjä koko maakunnan alueelle. Uudistus varmistaa huolenpitoa vanhuksista ja kaikenikäisistä koko Suomessa.

Arvoisa puhemies! Nyt saamme pitkään toivotun ja tarpeellisen vanhusasiavaltuutetun toimiston ja viran. Kyse on täysin uudesta tehtävästä. Tämän hallituksen esityksen myötä luodaan itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka seuraa ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista. Hän tuo havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon niin hoidon kuin muidenkin asioiden osalta.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä painotamme sitä, että vanhusasiavaltuutetulla tulee olla oman tehtävänsä hoidon kannalta riittävä toimivalta ja toimivaltuuksia tulee tarvittaessa tarkastella. Onkin järkevää ja ehdottoman tarpeellista, että tämän uuden tehtävän toimivuutta seurataan ja tarvittaessa tarkennetaan. Vanhusasiavaltuutetun viran ja toimiston perustaminen on arvokas askel suomalaisten ikääntyneiden huolenpidossa. On selvää, että tämä ei tietystikään ratkaise kaikkia vanhustenhoitoon ja iäkkäiden tilanteeseen kuuluvia ongelmia, mutta hän voi tuoda niitä esille ja esittää ratkaisuja. Tämä onkin nähtävä yhtenä tärkeänä osana kaikkia niitä toimia, joita tarvitaan, jotta jokainen suomalainen voi saada arvokkaan vanhuuden.

Arvoisa puhemies! Mietinnössään sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että sijoituspaikasta riippumatta valtuutetun viran perustamisessa keskeistä on muiden, jo olemassa olevien viranomaisten toiminnan täydentäminen. Valiokunta toteaa, että tämän vuoksi vanhusasiavaltuutetun tulee tehdä tiivistä yhteistyötä muiden vanhusten oikeuksia seuraavien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Näen, että tämä on tärkeä päätös, joka voi vahvistaa vanhusten asemaa ja olla osaltaan kehittämässä myös niin kotihoidon, omaishoidon kuin laitoshoidon tilannetta sekä hoitoalan työoloja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Taimela.

17.17 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Vanhusasiavaltuutetun viran perustaminen on ollut jo pitkään SDP:lle tärkeä tavoite. Sen myötä saamme viranomaisen, joka päätoimekseen valvoo ikäihmisten oikeuksien toteutumista ja edistää monin tavoin ikäihmisten aseman parantamista. Meillä on jo monien ryhmien kohdalla hyvin aktiivisesti toimivia vastaavia viranomaisia, esimerkiksi lapsiasiavaltuutetulla on jo oma vakiintunut asemansa. On hienoa, että nyt ikääntyneet saavat vihdoinkin oman edunvalvojansa.

Pidän loogisena sitä, että vanhusasiavaltuutetun virka perustetaan samalla tavalla kuin muutkin vastaavat valtuutettujen roolit aiemmin. Opposition vastalauseen logiikka toimivaltuuksien lisäämiselle juuri vanhusasiavaltuutetun kohdalla ei oikein istu tähän kokonaisuuteen. Se muodostaisi päällekkäisiä toimivaltoja ja erottaisi vanhusasiavaltuutetun toimikuvan voimakkaasti erilaiseksi kuin esimerkiksi lapsiasiavaltuutetulla on. Toimivaltuuksia ja toimintatapoja on varmaankin paikallaan katsoa näiden kaikkien viranomaisten kohdalla, mutta pidän hyvänä sitä, että tätä työtä tehdään kokonaisvaltaisesti eikä tipoitain yhden viranomaisen kohdalla.

Tämä esitys on omiaan parantamaan ikääntyneiden asemaa ja edistämään heidän oikeuksiensa toteutumista. Sitä on turha lähteä hämärtämään väitteillä toimintamahdollisuuksien riittämättömyydestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

Keskustelua on käyty pitkään vanhusasiavaltuutetun tarpeesta, ja siitä on myös tehty useita lakialoitteita ja kansalaisaloite tässä talossa. Kokoomus olisi muun muassa voinut hoitaa vanhusasiavaltuutetun toimen perustamisen pitkän hallitustaipaleensa aikana, mutta siihen ei ole ollut sitä lopullista tahtotilaa. Nyt hallitus vie tämänkin kipeästi kaivatun asian maaliin hallitusohjelman mukaisesti, niin kuin se on hallitusohjelmaa tehdessään sopinut.

Vanhusasiavaltuutettu voi ottaa käsiteltäväkseen ikääntyneiden oikeuksia ja asemaa koskevia kysymyksiä ja pitää niitä esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Koen, että monen muun tärkeän asian lisäksi ajankohtainen valvonta-asia tulee olemaan yhteiskunnassamme tapahtuva digitaalinen kehitys. Monilla ikääntyneillä ei edelleenkään ole sellaisia digitaalisia taitoja, joita yhteiskuntamme odottaa olevan. Digitalisaatio luo mahdollisuuksia, mutta se myös sulkee osan helposti ulkopuolelle. Me kaikki tässä salissa istuvat varmasti tiedämme sen, että eri järjestöt tekevät tässä loistavaa työtä, mutta erilaiset tukitoimet ovat tulevaisuudessa välttämättömiä ikäihmisten digitaalisten taitojen vahvistamiseksi.

Arvoisa herra puhemies! Tämä on mielestäni erittäin tärkeä salityöskentelypäivä myös tämän asian tiimoilta. Vanhusasiavaltuutettu muuttuu vihdoinkin sanoista todeksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Keto-Huovinen.

17.21 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustaminen on äärimmäisen kannatettava ja hyvä asia. Ensimmäinen ajatukseni olikin se, että nyt saadaan kaivattua konkretiaa vanhustenhoidon laadun kehittämiseen ja epäkohtiin tarttumiseen, joita on paljon, muun muassa kotiin saatavien palveluiden riittämättömyys, ympärivuorokautisen hoidon pitkät jonot ja niin edelleen. Hallituksen esitystä ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä lukiessani kuitenkin ilmeni, että kysymys on jälleen viranomaisesta, jonka tehtävät painottuvat seurantaan ja arviointiin, eikä hänelle anneta työkaluja puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin.

Tämä on mielestäni hallituksen esityksen vakava valuvika, joka käytännössä vesittää tämän tärkeän uudistuksen kokonaan. Todellista toimivaltaa puuttua epäkohtiin ei ole. Vanhusasiavaltuutettu tullaan sijoittamaan hallinnollisesti Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen oikeusasiamiehen toimiston sijaan. Tämä ehkä mitättömältä kuulostava hallinnollinen ero on kuitenkin äärimmäisen kriittinen toimivallalle ja mahdollisuudelle puuttua epäkohtiin. Tämä ilmenee myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön jätetystä kokoomuksen ja perussuomalaisten vastalauseesta.

On kaunis ajatus, että laadukas vanhuus on sellainen asia, joka nähdään yhdenvertaisuuden kautta. Tässä tilanteessa on kuitenkin hyväksyttävä, että tehokkaiden työkalujen varmistamiseksi on olennaisempaa ja tarkoituksenmukaisempaa käsitellä vanhustenhoidon laatua oikeudellisena kysymyksenä ja perustaa täten vanhusasiainvaltuutetun tehtävä eduskunnan oikeusasiamiehen toimiston yhteyteen.

Mikäli vanhusasiavaltuutettu perustettaisiin Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen, jäisi sen toimivalta äärimmäisen rajatuksi. Vain oikeusasiamiehen yhteydessä vanhusasiavaltuutetulla olisi riittävästi toimivaltaa tehdä tarvittaessa tarkastuksia ja puuttua aidosti epäkohtiin. Tähän valtakunnalliseen näkemykseen, tiedonsaantioikeuteen ja tarkastuksiin perustuva konkreettinen toiminta on juuri se syy, minkä takia vanhusasiainvaltuutetun tehtävää ollaan ylipäänsä perustamassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

Vanhusasiavaltuutettu sopii erinomaisesti oikeusasiamiehen toimiston yhteyteen, sillä oikeusasiamiehellä on jo tällä hetkellä laaja toimivalta ja tiedonsaantioikeus. Oikeusasiamies pystyy myös tarttumaan monin tavoin ja tarvittaessa todella tehokkaasti lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Oikeusasiamiehen kansliassa käsitellään tälläkin hetkellä vanhusten oikeuksia koskevia asioita monilla eri sektoreilla. Näiden aiheiden mukanaan tuomaa konkreettista toimeenpanovaltaa tarvitsee myös vanhusasiavaltuutettu tehtäviensä onnistuneeseen hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Me kokoomuksessa jaamme yhteisen huolen vanhustenhoidon tasosta eri puolilla maata ja pidämme kannatettavana vanhusasiavaltuutetun toimen perustamista varmistaaksemme palveluiden tuottajasta, maakunnasta ja hoidon tarpeesta riippumatta oikeasuhtaiset, laadukkaat ja turvalliset palvelut. Tämän tehtävän onnistuneeseen suorittamiseen kuitenkin vaaditaan riittävä toimivalta tehdä tarkastuksia, puuttua epäkohtiin ja edistää vanhusten palveluita. Vain siten voimme turvata kaikille heille kuuluvan mahdollisimman hyvän vanhuuden ja ylläpitää ikäihmisten elämänlaatua. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Juvonen.

17.25 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tänään täällä eduskunnassa käsitellään erittäin tärkeää asiaa, ja on annettava hallitukselle kiitosta siitä, että tuotte vanhusasiavaltuutetun Suomeen.

Olen itse tehnyt asiasta lukuisia, lukuisia erilaisia toimenpiteitä, niin kunta- ja poliitikassa Espoossa toimiessani kuin myös täällä eduskunnassa ihan jo niistä ensimmäisistä vuosista, vuodesta 2011, lähtien. Syynä tähän on myös se, että olen työskennellyt pitkään vanhustenhoidon sektorilla — laskujeni mukaan taitaa tulla 25 vuotta, jos ei enemmänkin — ja nähnyt sen tilanteen, mikä vanhustenhoidossa on. Edelleenkin silloin tällöin siellä yövuorossa keikkailleena hämmästelen, että tuntuu sille, että muuttuvatko asiat, onko hoitajia lisää, saako jokainen sen tarvitsemansa avun.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, tämä niin sanottu vanhustalaki, tuli voimaan 1.7.2013. Lain tavoitteena on tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia ja terveyttä ja lisätä mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujen kehittämiseen kunnassa. Tavoitteena on myös parantaa iäkkäiden henkilöiden mahdollisuutta saada laadukkaita palveluja sekä vaikuttaa palvelujensa sisältöön ja toteutumiseen. Laki täydentää muuta sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä ja painotuu sosiaalihuoltoon.

Menen historiassa hieman taaksepäin. Kun laki astui voimaan 2013, niin oikeusasiamies kertomuksessaan 2015 totesi, että vanhusten oloissa ja kohtelussa on isoja puutteita: Laitoshoidossa ja palveluasumisen yksiköissä tulee jatkuvasti ilmi ravinnon, hygienian, vaippojen vaihdon, kuntoutuksen ja ulkoilun puutteita. Myös kotona asuvien avopalveluvanhusten turvallisuudessa, ulkoilun järjestämisessä ja asiointipalveluissa on puutteita. Vuonna 2015 kertomuksessa todettiin, että hallinnon sisäiseen valvontaan ei ole riittävästi voimavaroja ja että käytännössä ainoastaan viranomaisen omavalvonnalla ja jälkikäteishallinnalla voidaan arvioida vanhusten kotiin annettavien palvelujen riittävyyttä ja laatua.

On tärkeää, että nyt teemme tämän vanhusasiamieslain ja saamme asioita parempaan suuntaan. On kuitenkin huolestuttavaa, että tämä esitys itsessään ei välttämättä vastaa siihen tarpeeseen, mikä vanhustenhoidon kentällä on. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vanhusasiavaltuutettu sijoitettaisiin oikeusministeriön hallinnonalalla Yhdenver-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

taisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen ja kyseessä olisi ikääntyneiden oikeuksia edistäviä ja valvovia viranomaisia ja muita toimijoita täydentävä viranomainen.

Olemme jättäneet yhdessä kokoomuksen kanssa vastalauseen liittyen tähän asiaan. Emme suinkaan vastusta vanhusasiamiehen toimenkuvaa, mutta sen tulisi olla mielestämme Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteydessä. Tämä toisi paljon hyviä synergiaetuja ja mahdollistaisi parempaa valvontaa. Olemme myös sitä mieltä, että vanhusasiavaltuutetulla tulisi olla mahdollisuus tehdä tarvittaessa tarkastuksia ja puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin. [Paula Risikko: Juuri niin!]

Meillä on Suomessa se tilanne, että se, kuka vanhusta ja hänen omaistaan tällä hetkellä kuuntelee, on usein potilasasiamies tai sosiaaliasiamies. Ennen kuin heidän vastaanottoon ikääntynyt tai hänen läheisensä kuitenkään pääsee, niin tie on hyvin pitkä ja mutkikas, ja asia ei välttämättä tule kuulluksi. On erittäin tärkeää, että vanhusasiavaltuutetulla olisi toimivaltaa toimia, ja kuten tässä yhdessä puheenvuorossa täällä jo kerrottiin, toimivaltuuksia tulee tarkastella, ja tämän on erittäin tärkeää.

Arvoisa puhemies! Meillä on hyvin paljon tehtävää, kun on tulossa tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, kotona asuvien ikääntyneiden tilanteessa. Yhä useampi huonokuntoinen ikääntynyt viettää vanhuuttaan kodissa. Olen viimeksi tänään saanut yhteydenoton, jossa on pyydetty neuvoja siitä, kun hyvin huonokuntoista ikääntynyttä ollaan kotiuttamassa kuntoutussairaalaan, vaikka hänen kuntonsa ei sitä sallisi. Millä tavalla näihin tilanteisiin vastataan? Kun me puhutaan ennaltaehkäisystä, tulee muistaa, että kaikki ihmiset eivät vanhene onnellisesti ja terveinä vaan ikääntymiseen liittyy sairauksia, liittyy erilaisia asioita, joissa ihminen tarvitsee sairaalahoitoa tai pitkäaikaista laitoshoidoa. Hoivapaikkoja tulee olla riittävästi, ja vanhusasiavaltuutetun tehtävänä näen myös sen, että hänen tulee pitää kovaa ääntä siitä, että laitoshoivapaikkoja ei Suomessa vähennetä entistään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Eloranta.

17.30 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tänään on ilon päivä. Saamme pitkään toivotun vanhusasiavaltuutetun tehtävän Suomeen.

Suomalaiset ovat terveempiä kuin koskaan aiemmin, mikä näkyy muun muassa elinajanodotteen pitenemisenä. Tulevaisuudessa maassamme tulee olemaan entistä enemmän ikääntyneitä ihmisiä, jolloin myös heidän palvelutarpeensa tulee huomioida nykyistä paremmin. Monet eläkeläiset ovat aktiivisia toimijoita, eikä heitä todellakaan tule nähdä ongelmana tai kulueränä. Päinvastoin he ovat voimavara, joka suomalaisessa yhteiskunnassa tulee tunnistaa ja tunnustaa. Ikääntyminen kuitenkin heikentää toimintakykyä, ja silloin yhteiskunnan sekä läheisten tuki on arvokkaan ikääntymisen kannalta tärkeää.

Arvokas vanhuus on ihmisoikeus. Ikääntyneet ovat antaneet vuosikymmeniä yhteiskunnalle tekemällä työtä, hoitamalla lapsia ja lapsenlapsia, luomalla uusia innovaatioita, kulluttamalla ja rakentamalla suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Nyt on meidän nuorempien aika varmistaa, että yhteiskunta takaa heille ihmisarvoisen elämän heidän viimeisten elinvuosiensa aikana. Olemme kaikki joskus vanhoja.

Valitettavasti olemme saaneet viime vuosina lukea ikäviä tarinoita siitä, miten huonosti ikäihmisiä on kohdeltu Suomessa. Liian moni ikäihminen on jäänyt yksin tai on jätetty jopa melkein heitteille tai riittämättömien palveluiden varaan. Niin ei hyvinvointivaltiossa saa olla. Onneksi Marinin hallitus on tehnyt uudistuksia ikäihmisten tilanteen parantamiseksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

muun muassa vanhusten ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta koskevan lain muodossa, joka tuli viime vuonna voimaan. Elikkä saimme tuon 0,7:n hoitajamitoituksen lakiin kirjatuksi — pitkään, pitkään toivottu tavoite, joka nyt sitten lopulta toteutui.

Arvoisa puhemies! Me olemme yksi maailman vauraimmista, tasa-arvoisimmista ja hyvinvoivimmista yhteiskunnista. On ikävää, että ikäihmisten hoidossa ja hoivassa on paikoin ollut puutteita. Ikäihmisten kanssa työskentelevistä hoitajista — vuonna 2018 selvitetty tieto — vain 4 prosenttia katsoi, että kotihoito oli hyvällä tasolla. Tämä tarkoittaa, että 96 prosenttia ammattiliiton selvitykseen vastanneista hoitajista arvioi hoidon olevan riittämätöntä.

Ikäihmiset tarvitsevat ja ansaitsevat virallisen puolestapuhujan, vanhusasiavaltuutetun. Nyt pääministeri Marinin hallituksen ohjelman myötä vanhusten virallinen äänitorvi saadaan vihdoinkin Suomeen. Vanhusasiavaltuutetun tehtävänä tulee olemaan ikäihmisiä koskevaan päätöksentekoon vaikuttaminen. Lisäksi valtuutettu voi antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita, joiden kautta hän nostaa tai voi nostaa esille kehityskohteita sekä puolustaa ikääntyneiden oikeuksia.

Koronapandemian aikana olemme saaneet nähdä, kuinka tärkeää on, että erityisen haavoittuvassa asemassa olevilla ryhmillä on oma valtakunnallinen äänitorvensa. Lapsiasiavaltuutettu on ansiokkaasti nostanut esille lasten ja nuorten asemaa pandemian hoidossa. Lapsiasiavaltuutettu on myös muuten saanut aloitteita, lausunnoita ja puheita aikaan paljon uudistuksia ja lakimuutoksia, ehkä viimeisimpänä lapsen oikeuksien strategian, joka on julkaistu vähän aikaa sitten, ensimmäinen lapsenoikeusperustainen lasten oikeuksien strategia.

Arvoisa puhemies! Myös ikääntyneet yhteiskunnan suojaverkkoa ja palveluita tarvitsevat ovat erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Muistisairaat ja monisairaat ikääntyneet ovat usein täysin toisten ihmisten armoilla. Julkisella vallalla on vastuu varmistaa, että heistä jokainen saa laadukasta hoitoa ja hoivaa. Näiden asioiden äärellä vanhusasiavaltuutettu tekisi töitä selvittämällä ja raportoimalla ajankohtaista tietoa eduskunnalle. Tieto on ensimmäinen askel kohti muutosta, kohti parempaa vanhustenhoitoa ja parempia ikäihmisten palveluita.

Ikääntyviä ihmisiä koskeva tutkimus on ollut yksipuolista. Usein tutkimukset loppuvat 65- tai 75-vuotiaisiin, ja näiden jälkeistä aikaa tutkitaan ehkä huonokuntoisuutena, sairautena, raihnaisuutena, onnettomuuksina tai kustannuksina. Tarvitsemme lisää tutkimusta koko ikääntyvästä väestöstä ja sen monimuotoisesta panoksesta yhteiskunnan toimintaan.

Mitä sitten on hyvä ikääntyminen? Millaisessa yhteiskunnassa jokaisen on hyvä ja turvallista ikääntyä? Nämä ovat kysymyksiä, joita vanhusasiavaltuutettu voi pohdiskella. Hyvä ikääntyminen merkitsee sitä, että ikäihmisellä on mahdollisuus sekä omiin oloihin, yksityisyyteen ja autonomiaan että olla mukana itselle tärkeissä yhteisöissä ja yhteisessä toiminnassa. Hyvä ikääntyminen tarkoittaa oikeutta olla yhdessä rakkaidensa kanssa, vaikka voimavarat olisivatkin heikenneet ja ulkopuolisen avun tarve lisääntynyt.

Arvoisa puhemies! Vanhusasiavaltuutetun tehtävänä on tuoda esille epäkohdat, joita ikääntyneet kohtaavat arjessaan. Meidän kansanedustajien tehtävä on korjata näitä epäkohtia, jotta jokainen suomalainen voi ikääntyä turvallisesti ja hyvin mielin tietäen, että hänen asemaansa puolustetaan, hänen etujaan valvotaan ja hänen hyvinvointinsa on tärkeää. Olen hyvin tyytyväinen siitä, että Sanna Marinin hallitus on vihdoinkin vienyt tämän tärkeän asian maaliin ja vanhusasiavaltuutetun tehtävä perustetaan. Nyt on siis taas toteutettu yksi helmi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

hallitusohjelman monista hyvistä tavoitteista ja pujotettu helminauhaan niiden muiden helmien rinnalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

17.36 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Ikääntyneet ovat kasvava väestöryhmä Suomessa, mutta heidän palveluissaan on paljon korjattavaa, ja viime vuosina on paljon epäkohtia noussut esille. Kotiin saatavia palveluja ei saa riittävästi, ympärivuorokautiseen hoivaan on pitkät jonot, ja ikäihmiset kokevat tulewansa syrjityksi sairautsiensa hoidossa ja myös yhteiskunnassa muuten erilaisten palveluiden saannin ongelmina. Ikääntymisen tuomat ja ikääntyneiden henkilöiden kohtaamat haasteet ovat monimuotoisia ja ulottuvat laajasti eri yhteiskunnan sektoreille.

Tässä lakiesityksessä esitetään vanhusasiavaltuutetun perustamista Suomeen. Kokoomus kannattaakin lämpimästi tehtävän perustamista, ja se tulee tarpeeseen. Kokoomus näkee kuitenkin, että tulewlla vanhusasiavaltuutetulla pitäisi olla myös valta puuttua epäkohtiin. Tässä hallituksen esityksessä vanhusasiavaltuutetulla ei ole toimivaltaa. Jotta pystytään oikeasti puuttumaan epäkohtiin, tarvitaan myöskin oikeutta ja valtaa puuttua. Ikäihmiset tarvitsevat toimivaltaisen viranomaisen. Pelkkä epäkohdista puhuminen ei auta kehtään. Näistä epäkohdista on puhuttu jo pitkään. Eduskunnan oikeusasiamiehellä on laaja toimivalta ja tiedonsaantioikeus, monipuoliset toimintatavat ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa käsitellään vanhusten oikeuksia koskevia asioita laajasti eri sektoreilla.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vanhusasiavaltuutettu sijaitsisi oikeusministeriön hallinnonalalla Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä. Vanhusasiavaltuutettu ei suorittaisi valvontaa eikä käsitteisi kanteluita. Kokoomus näkee kuitenkin, että olisi järkevämpää, että vanhusasiavaltuutettu sijoittuisi oikeusasiamiehen toimiston yhteyteen, jolloin olisi luontevaa yhteistyötä myös oikeusasiamiehen kanssa ja pystyttäisiin hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla vanhusasiavaltuutetun tehtävää. Olemme kokoomuksessa jättäneet vastalauseen asiasta sen takia, että haluamme vanhusasiavaltuutetun saavan myös toimivaltaa puuttua ja tarttua epäkohtiin, ja myöskin tästä sijoituspaikasta. Sen takia olemme tehneet pykälämuutosehdotukset 1 ja 3 §:ään.

Arvoisa puhemies! Nostan tässä esille vielä ikääntyneisiin kohdistuvat vaikutukset, jotka nyt eduskunnassa käsitteilyssä olevassa sote-esityksessä ovat jääneet huomiotta:

Tässäkin vanhusasiavaltuutetun tehtävä olisi ollut oiva tuomaan esille niitä epäkohtia, mitä tähän sote-esitykseen liittyy. Samalla täytyy toki todeta, että myöskin lapsivaikutusten ja vammaisvaikutusten arviointi on erittäin puutteellista, niin että kyllä meidän pitää enemmän kiinnittää huomiota myöskin lakivaikutusten arviointiin jatkossa.

Ikääntyneisiin kohdistuvat vaikutukset tulevat olemaan merkittäviä erityisesti niillä alueilla, joilla rahoitus pienenee, kuten Uudellamaalla, mistä lähtee miinus 400 miljoonaa euroa pois. Se tarkoittaa, että täällä on vähemmän käytössä rahaa sote-palveluihin, mikä tulee valitettavasti heijastumaan leikkauksina myös vanhustenpalveluissa, niin kuin myöskin opetuspuolella. Eli samalla kun me tehdään tällaisia esityksiä asiamiehistä, meidän pitää oikeasti myös toiminnassa, kun me muita lakeja säädetään, huolehtia siitä, että ikäihmisten oikeudet tulevat turvattua sitäkin kautta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko.

17.41 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Niin, täällä puhutaan vanhusasiainvaltuutetusta tai vanhusasiavaltuutetusta. Täytyy sanoa, että tämä on erittäin hyvä esitys, eliikkä hallitus on siis oikealla asialla tässä, kun se esittää vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustamista, mutta valitettavasti hallitus ei kuitenkaan anna uuden tehtävän haltijalle kunnon työvälineitä. Valtuutetulla ei olisi valtaa puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin.

Täällä on käytetty erittäin ansiokkaita puheenvuoroja, ja esimerkiksi edustaja Laiho ja nämä muut, jotka tässä ovat olleet, ovat tuoneet esille, että meillä on paljon ongelmia vanhustenhuollossa tällä hetkellä. Otetaanpa esimerkki: meidän kotihoidon tilanne on suorastaan katastrofaalinen, kotihoitoa ei saa riittävästi ja siellä tilanteet menevät heikoksi, sitten on pitkät jonot ympärivuorokautiseen hoitoon, kuntouttava palvelu puuttuu täysin. Eliikkä nyt minuun on ollut yhteydessä vanhuspalvelujen johtajia kunnista, ja he sanovat, että se on niin mahdoton tilanne tällä hetkellä, että tämä kohta räjähtää käsiin. Ja keihin se sitten tulee? Se on nimenomaan nämä vanhukset, jotka ovat täysin syyttömiä siihen, että ei ole riittävästi resursoitu.

Esityksen mukaan vanhusasiavaltuutettu seuraisi ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista. Hänen tehtävänsä olisi tuoda havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. En missään nimessä pidä tätä huonona tehtävänä, en, mutta hyvänä aika, pistäkääpä käsi nyt ihan sydämelle, arvoisat hallituspuolueitten edustajat: [Kimmo Kiljunen laittaa kätensä sydämelle] kumpi on tärkeämpi, se, että sinulla on puheoikeus ja asioiden esiintuonti, lausuntojen antaminen, vai se, että sinulla on myös toimivalta puuttua niihin epäkohtiin, mitkä olet huomannut? — Ja kun näen edustaja Kiljusen tuolla, niin tiedän, että sydän on oikealla ja ymmärrätte, [Kimmo Kiljunen: Kiljusen sydän on vasemmalla!] että tämä, mitä nyt kysyn, on tärkeä kysymys.

Mielestäni vanhusasiavaltuutetulla on oltava todellinen toimivalta puuttua epäkohtiin. Vanhusten oikeuksien valvonta ja edistäminen on mielestäni annettava eduskunnan oikeusasiamiehen erityistehtäväksi ja vanhusasiavaltuutettu olisi sijoitettava Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen. Hänen tittelinsä tietenkin olisi vanhusasiavaltuutettu, tietenkin, mutta kun hän olisi siellä, niin samalla, kun siihen lakiin tehtäisiin erityistehtävä eduskunnan oikeusasiamiehelle, hän saisi toimivallan. Samalla hän saisi myöskin sen mahdollisuuden, sen synergian siitä, mitä siinä kansliassa tehdään. Perustelen esitystäni sillä, että kun nostetaan esiin epäkohtia, on oltava myös keinot puuttua niihin.

Eduskunnan oikeusasiamiehellä on laaja toimivalta, tiedonsaantioikeus, monipuoliset toimintatavat ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa käsitellään jo nyt vanhusten oikeuksia koskevia asioita laajasti eri sektoreilla, esimerkiksi sosiaalihuoltoa, terveydenhuoltoa, vammaisten henkilöiden oikeuksia, edunvalvontaa, verotusta ja poliisin toimintaan liittyviä asioita. Laillisuusvalvonnassa pyritään erityisesti turvaamaan, että jokainen ikääntynyt henkilö saa perustuslaissa turvatun välttämättömän hoidon ja hoivan ja huolenpidon sekä riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Esimerkiksi vuonna 2020 ratkaistuista kanteluista peräti 126 koski vanhusten oikeuksia.

Eduskunnan oikeusasiamiehen tekemien tarkastusten määrä on lisääntynyt vuosi vuodelta. Poikkeuksena tietysti on ollut koronavuosi, jolloin työyhteisöihin ei ole voinut mennä. Tarkastuksia toteutettiin 2020 neljä kappaletta, joista kolmeen tehtiin jatkotarkastus koronaepidemian aikana, eli yhteensä seitsemän tarkastusta. Vuonna 2019 tarkastuksia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

tehtiin yhteensä 29 ja vuonna 2018 tehtiin 11 ja vuonna 2017 yhteensä viisi, eli tarkastukset ovat joka vuosi lisääntyneet, ja huom. näitä tarkastuksia tehdään yllätystarkastuksina. Ei soiteta, että me tulemme kahden viikon päästä, ja sitten siellä on torvisoittokunta ja punainen matto odottamassa tarkastajia, ei, vaan ne tehdään yllätystarkastuksina. Tänä vuonna ollaan toteuttamassa noin 20 tarkastusta, tarkistin sen. Kaikki hoivayksiköihin ja -laitoksiin tehdyt tarkastukset toteutetaan pääosin ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksilla pyritään kattamaan erisuuruisia kuntia ja eri tavoin organisoituja palveluja.

Yksi syy siihen, miksi olen sitä mieltä, että vanhusasiavaltuutettu pitäisi sijoittaa Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan ja antaa se eduskunnan oikeusasiamiehen erityistehtäväksi, on juuri tämä, että sitä kautta tulisi se toimivalta. Sitten tässä olisi se etu, että eduskunnan oikeusasiamies valvoo myös valvojia, koska siinä tulee todella tärkeä asia, se, että kun Suomessa on valvontaa, niin myös sitä pitää valvoa. Kolmas syy on se, että Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteydessä toimiva Ihmisoikeuskeskus täydentää ja tukee oikeusasiamiehen toimintaa edistämällä perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvää tiedotusta, kasvatus- ja koulutusta ja tutkimusta sekä näihin liittyvää yhteistyötä laatimalla selvityksiä, aloitteita ja lausuntoja perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

Täällä äsken puhuttiin kauniita siitä, miten on tehty hyvää työtä. Kyllä, en sitä sanoakaan. Kaikki hallitukset ovat tehneet hyvää työtä, se meidän pitää muistaa. On turha syyttää ketään, että olisi pitänyt silloin ja silloin tehdä. Olen itse ollut laittamassa liikkeelle vanhuspalvelulakia, joka valitettavasti on nyt vesitetty, pystyn sen teille todistamaan. Me ollaan tehty vuosien aikana se, mitä on pystytty ja mitä on rahaa ollut laittaa. On pyritty siihen. Minä nyt otan vain sitten sen, kun täällä hehkutettiin kovasti sitä, että on tämän hallituksen aikana saatu myös henkilöstömitoitukseen lainsäädäntöä sinne ympärivuorokautiseen — niin, kyllä, ympärivuorokautiseen, mutta ei kotihoitoon, ja ympärivuorokautiseen, mutta ei rahaa siihen. Tässä on se ongelma. Nyt annetaan vanhusasiavaltuutettu, joka on sinänsä hyvä, mutta ilman toimivaltaa. Kysyn: eikö tämä ole sumutusta? Nyt annetaan ymmärtää, että tehdään hyviä tekoja, enkä sano, etteikö niistä olisi jotakin hyötyä, mutta kun samalla rahalla olisi lakiin tehty toimivalta, niin samalla rahalla saataisiin enemmän. Ja minä olen itse niin säästäväinen tyyppi, että minä aina ajattelen kustannusvaikuttavuutta, sitä, että kun kerta laitetaan rahaa, niin eikö olisi järkevää ollut antaa toimivalta tälle henkilölle. Olen pahoillani ikäihmisten puolesta tässä tilanteessa, että nyt saadaan kyllä vanhusasiavaltuutettu mutta ilman toimivaltaa.

Tässä verrattiin sitä, että tälle ei voi antaa toimivaltaa, kun ei lapsiasiainvaltuutetulla ole. No, hyvänen aika, eihän se nyt mikään syy voi tähän olla. Ja sitä paitsi, miksemme voisi antaa myös lapsiasiainvaltuutetullekin toimivaltaa, hyvänen aika. Yhtä lailla eduskunnan oikeusasiamies muun muassa Maija Sakslinin johdolla tekee lastensuojeluun tarkastuksia. Sielläkin voisi aivan hyvin tehdä tällaista synergiaa, antaa toimivaltaa lapsiasiainvaltuutetulle. Eikö se olisi hyvää rahankäyttöä?

No, me olemme tämän hallituksen aikana nähneet, [Puhemies koputtaa] että se hyvä rahankäyttö ei ihan ole se teidän vahvuutenne, mutta tässä olisi ollut paikka. — Kiitos. [Sanna Antikainen: Olipa hyvä puhe! — Paula Risikko: Eikö!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, kiitos. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.49 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Olen todella iloinen, että tämä tärkeä esitys vanhusasiavaltuutetusta on nyt loppusuoralla täällä eduskunnassa. Olen itse-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

kin vuosien mittaan tehnyt asiasta useammankin kirjallisen kysymyksen ja lakialoitteen. Kyseessä on tärkeä asia, ja on hienoa, että olemme nyt loppusuoralla.

Vanhusasiavaltuutettu tulee olemaan itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Kyseessä olisi Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä toimiva mutta toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton viranomainen. Sijoittamalla vanhusasiavaltuutettu jo olemassa olevan rakenteen yhteyteen mahdollistuu erityisvaltuutettujen toimintaedellytysten ja tukipalveluiden kehittäminen koordinoitulla tavalla. Näitä erityisvaltuutettujahan ovat lapsiasiavaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu ja tasa-arvovaltuutettu.

Vanhusasiavaltuutettu seuraa ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista sekä lainsäädäntöä. Valtuutettu tuo havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Valtuutettu tekee myös aloitteita ja antaa lausuntoja, laatii ja teettää selvityksiä sekä julkaisee raportteja. Lisäksi valtuutettu edistää tiedotusta ja välittää ikääntyneitä koskevaa tietoa sekä edistää yhteistyötä ikääntyneiden asioita käsittelevien toimijoiden välillä. Vanhusasiavaltuutettu antaa myös säännöllisesti kertomuksen valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Tässä on kysymys ikäihmisten yhdenvertaisuuden varmistamisesta.

Olemme nähneet, miten tärkeää työtä lapsiasiavaltuutettu tekee Suomessa lasten oikeuksien toteutumiseksi ja epäkohtien esille nostamiseksi, ja ihan sama tavoite on vanhusasiavaltuutetulla. Monia asioita on edistetty ja saatu paremmaksi lasten kohdalla, kun lapsiasiavaltuutettu on tätä arvokasta työtä tehnyt.

Sitten jos mietitään, miten voitaisiin tätä asiaa vielä edistää tästä eteenpäin, niin hyvinvointialueilla voisi kenties pohtia sitä, tarvitaanko siellä vanhusasiamiestä tai vastaavaa — käsitteestä en nyt tiedä, onko se oikea, mutta joku henkilö, joka ottaisi siellä alueella nämä vanhusten asiat omalle kontolleen ja vastuulleen ja katselisi sitä asiaa sieltä.

Puhemies! On tärkeää, että eri toimijat, joilla on ikääntyneiden oikeuksia koskevaa asiantuntemusta ja jotka tavalla tai toisella tekevät ikääntyneiden oikeuksien valvontaa ja edistämistä, tekevät yhteistyötä ja toisaalta selkeyttävät omat roolinsa. Päällekkäistä työtä ei kannata tehdä. Työtä kyllä riittää ihan varmasti kaikille.

Ikäihmisten oikeuksien toteutumisessa on Suomessa niin paljon puutteita ja epäkohtia, että siksi on ensisijaisen tärkeää, että saamme nyt henkilön, jonka pääasiallinen tehtävä on toimia tämän asiantilan parantamiseksi. Ongelmien esille nostaminen on välttämätöntä, jos halutaan korjata epäkohtia. Vanhusasiavaltuutetulla on tärkeä rooli juuri tässä. Toki hän voi tuoda esille ja levittää myös hyviä käytäntöjä, ja se on yhtä tärkeää kuin epäkohtien esille nostaminen.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, hiukan toiseen asiaan, joka liippaa tätä. Minun mielestäni tarvitsisimme Suomeen myöskin vammaisasiavaltuutetun, sillä vammaisten yhdenvertaisten oikeuksien toteutumisessa on tällä hetkellä vähintäänkin yhtä suuria puutteita kuin ikäihmisten oikeuksien toteutumisessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäiseksi haluan onnitella puhemiesneuvostoa siitä, että se sijoitti tämän vanhusasiavaltuutettua koskevan asiakohdan tähän aivan esityslistan kärkeen. Me saamme silloin käydä laajapohjaisemman keskustelun, koska tietysti illan venyessä, kun tuo on pitkä asialista, tämäkin asia olisi saattanut jää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

dä siellä lopussa vähemmälle huomiolle. Nyt meillä on edustajia riittävästi eri puolueista, mikä osoittaa samalla sen, että me kiinnitämme vakavasti huomiota tähän vanhusasiavaltuutetun viran perustamiseen ja yleensäkin ylipäättään ikäihmisten asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on tässä nyt tärkeä huomioita.

Toiseksi haluan kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa. Ei tainnut olla kuin pari viikkoa sitten, kun tämä hallituksen esitys tänne eduskuntaan tuli. Hyvin ripeästi kaiken tämän kiireen keskellä — siellä on sotea ja montaa muuta asiaa jouduttu käsittelemään — valiokunta otti tämän vakavasti, ja nyt meillä on jo esitys täällä pöydällä, ja ehkä me saadaan tämä ennen juhannusta vielä hyväksyttyäkin tässä, hienosti hoidettu.

Edustaja Eloranta toi omassa puheenvuorossaan esille sen, että tämä on kuin helmi, yksi helmi niissä ohjelmavoitteissa, mitä hallitusohjelmassa on ikäihmisten suuntaan tehty. Juuri tästä on kysymys.

Edustaja Risikko tässä käytti aikaisemmin puheenvuoron siitä, että kaikki hallitukset ovat pyrkineet huomioimaan ikäihmisiä ja siinä suhteessa tehneet parhaansa. Mutta 25 vuoteen Rinteen, sittemmin Sanna Marinin hallitusohjelma on ensimmäinen, joka aidosti kohentaa laajalla ohjelmalla ikäihmisten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa, ja 25 vuoteen tämä asia on myöskin ensimmäinen tutkittuun tietoon perustuva. Hallituksesta toiseen on ikäihmisiltä tavalla tai toisella leikattu. Leikkauslista on laaja, enkä rupea tässä sitä luettelemaan — tämä liittyy myöskin eläketurvaan, josta tässä ehkä myöhemmässä vaiheessa vielä keskustelemme, kun sekin liittyy ikäihmisten asiaan mitä suurimmassa määrin. Nyt meillä on hallitusohjelma, jossa selkeästi on useita keskeisiä, isoja asioita, joita täällä on viety läpi systemaattisesti. Tämä hoivan mitoitus on yksi asia, josta täällä on käytyn tätä keskustelua jo aikaisemmin. Meillä on annettu myöskin kiireettömään hoitoon liittyvä takuu: viikossa pitää päästä lääkärille kiireettömään hoitoon. Se halutaan tässä hoitaa. Meillä myöskin panostetaan, edustaja Risikko, kotihoitoon, se halutaan laittaa kuntoon. Sinnekin täytyy panostaa, ei ainoastaan laitoshoiivaan. Se on iso asia. Meille tulee kohdennettuja terveystarkastuksia, ikään kuin seniorineuvolajärjestelmän ydintä ollaan rakentamassa.

Ja tietenkin tämä vanhusasiavaltuutettu on asia, joka on ollut jo pitkään esillä kansalaiskeskustelussa. Keskustelu alkoi jo kansalaisaloitteella, ja kun silloin kansalaisaloiteinstituutiota ei ollut, kerättiin yli 50 000 nimeä, millä edellytettiin eduskunnalta ja hallitukselta toimia tähän vanhusasiavaltuutettuun. Sen pohjaltahan syntyi silloin Senioriliike, jonka puheenjohtajiston jäseniä täällä on ainakin kaksi kappaletta: edustaja Tanus ja meikäläinen. Eli olemme tätä asiaa vieneet Senioriliikkeessä vahvasti esille jo 2000-luvun alusta alkaen. Kaikki eläkeläisjärjestöt laidasta laitaan ovat tätä asiaa vaatineet, ja kaksi kansalaisaloitettakin tässä on tehty viime vuosina. On ollut iso liikehdintä siitä, että me tarvitsemme vanhusasiavaltuutetun, joka on rinnasteinen lapsiasiavaltuutettuun, tasa-arvovaltuutettuun ja yhdenvertaisuusvaltuutettuun. Tätä ollaan haettu, ja kiitos Sanna Marinin hallituksen, nyt se on täällä eduskunnassa ja me olemme sitä hyväksymässä. Se on todella, niin kuin edustaja Eloranta sanoi, helmi tässä jatkumossa, jota hallitus haluaa selkeästi tehdä. Me puolustamme vahvasti ikäihmisiä, ja se on tässä nyt tärkeä kaiken kaikkiaan huomata.

Vanhusasiavaltuutetun tehtävissä, kyllä, on paljon asioita, joita on olennaista seurata. Yksi iso kysymys tulee olemaan asia — ei ainoastaan tästä hoivasta huolehtiminen ja siihen varautuminen, vaikka se on erittäin tärkeä asia — jota ikäihmiset kokevat koko ajan ja joka näkyi tämän päivän kyselytunnillakin, jossa tämä aihe oli hyvin vahvasti esillä: ikä-syrjintä. He kokevat koko ajan, että ovat toisen luokan kansalaisia, palvelurakenteet ikään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

kuin karkaavat käsistä. Digitalisaatio on tästä yksi esimerkki, joka kuvaa sitä, että ikääntyneet ihmiset on pudotettu pois tämän yhteiskunnan kehityksestä. 80 prosentilla yli 75-vuotiaista ei ole tietokonetta käytössä. 16 prosentilla yli 75-vuotiaista ei ole edes kännykkää käytössä, ja silti me siirrämme yhä enemmän palveluja näihin digiverkostoihin, ja nämä ihmiset, iäkkäät ihmiset, joilla ei ole mahdollisuuksia hankkia näitä laitteita, puhumattakaan kompetenssia ja osaamista käyttää niitä, putoavat yhteiskunnan kyydistä.

Tämänpäiväinen salikeskustelu toi jatkuvasti — kun puhutaan kuntien taloudellisesta tilanteesta yhteiskunnassa — ja koko ajan esille sen kysymyksen, että meille on suuri haaste, että väki ikääntyy Suomessa ja sen takia meillä voimavarat loppuvat, kuntien menot lisääntyvät ja niin edelleen. Tämä jargon pyörii koko ajan: ikäihmiset ovat ikään kuin taakka tässä suomalaisessa yhteiskunnassa. Näin ei tosiasiaassa ole. Tämä on nyt vain lähestymistapa, joka tässä tuodaan esille. Ikäsidonnaiset menot Suomessa suhteessa ikääntyneisiin ihmisiin eivät ole kasvaneet olennaisesti. Meillä on tänään 23 prosenttia yli 65-vuotiaita ihmisiä, ja pari vuotta taaksepäin — jos ottaa ne tilastot tarkemmin, minulla ei ole aivan viimeisimpiä tilastoja — ikäsidonnaiset menot yli 65-vuotiaiden ihmisten osalta koko julkisella sektorilla olivat 25 prosenttia. Siis karkeasti sama osuus kuin väestöstä on ikäihmisiä ovat myöskin ikäsidonnaiset menot kokonaisuudessaan yhteiskunnassa. Se on tietenkin totta, että vuonna 1995 yli 65-vuotiaita Suomessa oli 14 prosenttia väestöstä. Meillä on tapahtunut siis voimakas eläkkeelle siirtyminen, ennen kaikkea suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle, ja se on tietenkin nostanut sellaisia menoluokkia, joissa on erilaisia palveluja ikääntyneille ihmisille. Kyllä, se on johtanut siihen, että on investointipaineita olemassa, että me joudutaan panostamaan hoivaan yhä enemmän, terveydenhuoltoon enemmän, mutta samanaikaisesti meillä tietysti ikäsidonnaisissa menoissa tapahtuu laskua joissakin muissa lohkoissa, joissa väestöosuudet pienenevät.

Ikäihmiset ovat voimavara suomalaisessa yhteiskunnassa: Yli 65-vuotiaat maksavat tässä yhteiskunnassa yli 5 miljardia euroa veroja. He ovat keskeinen kuluttajaryhmä suomalaisessa yhteiskunnassa. Omilla rahoillaan he ovat tienanneet ne eläke-eurot. Suurin osa, 98 prosenttia, suomalaisista yli 65-vuotiaista eläkkeensaajista saa työeläkettä, joka on heidän itsensä tienamaa rahaa. Tässä suhteessa kulutuskysyntä, jonka he tekevät, on panos. Samoinhan he tekevät työsuhteessa: meillä on yli satatuhatta yli 65-vuotiaasta [Puhemies koputtaa] jotka tekevät palkallista työtä suomalaisessa yhteiskunnassa — tässä muuten yksi sellainen. Älkää rakentako tilannetta, jossa me syrjimme ikäihmisiä. Tässä on vanhusasiavaltuutetulla iso tehtävä [Puhemies koputtaa] edessä.

Palaan, arvoisa puhemies, aiheeseen. Tässä vielä jatkuu tämä teema. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomi saa nyt vanhusasiavaltuutetun. Lapset ovat saaneet oman valtuutettunsa jo aikaisemmin, nyt on vanhusten vuoro. Kiitos valiokunnalle sujuvasta valmistelusta. Tämä on hieno päivä.

On arvokas asia, että suomalaiset ovat terveempiä ja saavat elää pitempään kuin aikaisemmin. Ikääntyviä on entistä enemmän, palveluissa on kehitettävää. On hienoa, että huolehdimme kaikista — elämän alusta aivan sen loppuun saakka. On hienoa, kun ikääntyneet voivat elää keskellämme aktiivista ja osallistuvaa elämää mahdollisimman pitkään. Iäkkäät ja ikääntyvät ihmiset eivät ole yhtenäinen ryhmä. Tarvitsemme elämän loppuvaiheessa monenlaista hoivaa ja huolenpitoa: kotihoitoa, seniorineuvolatoimintaa, kuntouttavaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

toimintaa ja naapuriapuna toteutettavaa viriketoimintaa — niitä kaikkia on syytä kehittää eri puolilla maata tarpeen mukaan. Toinen tarvitsee tukea ja apua enemmän kuin toinen. Myös järjestöt tarvitaan aktiiviseen yhteistyöhön mukaan. Oikeus arvokkaaseen ja turvalliseen ikääntymiseen on perustavanlaatuinen oikeus, joka meidän on turvattava tätä maata kovalla työllä ja omalla vuorollaan rakentaneille sukupolville. Sen olemme heille kiittolisuuden velkaa. Edistämme näin maamme ikäystävällisyyttä. Ikäihmiset ovat meille valtaavan suuri voimavara.

Vanhusasiavaltuutetun tehtävä on erittäin tervetullut. Ikääntyvät saavat puolestapuhujansa, joka tuo esiin vanhusten elämään liittyvät epäkohdat. Valtuutetun tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Työ painottuu seurantaan ja arviointiin sekä ennakolliseen vaikuttamiseen. Ennakoiva työ on merkittävää. Valtuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomais, joka seuraa ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista kaikkialla yhteiskunnassa ja tuo havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Saamme hyvää asiantuntijuutta päätöksenteomme tueksi. Valtuutetulla on varmasti sanansa sanottavana myös tulevan sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä. Hän voi varmasti tehdä luontevaa yhteistyötä muiden viranomaisten, myös oikeusasiamiehen toimiston väen, kanssa.

Sijaintipaikan ei tarvitse olla ratkaiseva tekijä. On oleellista löytää virkaan sopiva henkilö, jonka sydän sykkii vanhuksille.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on kustannuksiltaan maltillinen uudistus, jolla parhaimmillaan saadaan kuitenkin aikaan merkittävä vaikutus. Jospa sen kautta moni yksinäisyyttä ja elämän merkityksettömyyttä kokeva vanhus pääsee yhteisöihin paremmin mukaan. Moni ikääntyvä haluaa vaikuttaa aktiivisesti omaan ja ympäristönsä elämään. Jospa ikääntyvät löytävät elämänikäisen ja jatkuvan oppimisen, itsensä jatkuvan kehittämisen, osa-aikaisen työn, vapaaehtoisen tekemisen ja vapaaehtoistyön ja toisten auttamisen osaksi aktiivista ja merkityksellistä elämäänsä. Kun sukupolvet löytävät toisensa, koulut ja päiväkodit mummonsä ja pappansa, tämä kaikki edistää hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Ikääntyneiden ääni tulee saada kuuluviin yhteiskunnassamme. Tämä vanhusasiavaltuutetun virka on kädenojennus kaikille ikääntyville, jotka ovat rakentaneet meille tätä hienoa isänmaata, kasvattaneet meidät ja tehneet kaikkensa hyväksemme. Nyt on meidän vuoromme kantaa vastuuta. Sitä teemme nyt perustamalla tämän viran.

Olen samaa mieltä edustaja Mäkisalo-Ropposen kanssa siitä, että Suomi tarvitsee myös vammaisasioiden valtuutetun, vammaisten puolestapuhujan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Antikainen.

18.06 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä on aiemmin käytetty ansiokkaita puheenvuoroja vanhusasiavaltuutettu-aiheesta, ja ne ovat käsitelleet tämän esityksen keskeisiä ongelmakohtia. Itse esitys on hyvä ja tärkeä. Olen siitä itsekkin tehnyt aiemmin kansalaisaloitteen, mutta tärkeää olisi, että vanhusasiavaltuutetulla olisi todellinen toimivalta puuttua epäkohtiin.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten sosiaali- ja terveysvaliokunnan vastalauseessa tuodaan tämän esityksen keskeiset epäkohdat hyvin esille ja esitetään, kuinka ne voitaisiin korjata. Olisi parempi, jos vanhusten oikeuksien valvonta ja edistäminen annettaisiin eduskunnan oikeusasiamiehen erityistehtäväksi, ja siksi vanhusasiavaltuutettu onkin sijoitettava Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen. Tämä siksi, että eduskunnan oikeus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

asiamiehellä on laaja toimivalta ja tiedonsaantioikeus, monipuoliset toimintatavat ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa käsitellään vanhusten oikeuksia koskevia asioita laajasti eri sektoreilla, muun muassa sosiaalihuoltoa, terveydenhuoltoa, vammaisten henkilöiden oikeuksia, edunvalvontaa, verotusta ja poliisin toimintaan liittyviä asioita.

Arvoisa puhemies! Olen itse koulutukseltani lähihoitaja ja myöhemmin valmistunut sairaanhoitajaksi, ja olen tehnyt osan hoitajan urastani vanhushoivassa, joten se on erittäin tärkeä minulle ja erittäin lähellä sydäntäni. Vanhustenhoivassa on erittäin suuria ongelmia, ja olen ne itse elänyt todeksi ja kamppailut niiden tunteiden kanssa, kun en ole kyennyt resurssien niukkuuden takia hoitamaan työtäni niin hyvin kuin olisin halunnut. Lopulta tein päätöksen ja lähdin vanhustenhoivasta pois, koska en enää jaksanut jatkuvaa kiirettä ja riittämättömyydentunnetta. Kotihoidossa, ympärivuorokautisissa hoivakodeissa, palveluasumisessa ja niin edelleen on edelleen suuria epäkohtia. Nämä kaikki johtuvat rahoitusvajasta.

Ja siksi olenkin huolissani nyt tällä hetkellä varsinkin oman maakuntani vanhuksista. Esimerkiksi meillä Pohjois-Karjalassa on maan yksi ikääntyneimmistä väestöistä. Onkin aika käsittämätöntä, että Pohjois-Karjala olisi laskennallisesti sote-uudistuksen tarveperustaisen rahoitusmallin suurin voittaja, se saisi 410 euroa asukasta kohti lisää rahoitusta verrattuna nykytilanteeseen, mutta kuitenkin hallituksen kaavailema siirtymätasaus pienentää rahoituksen muutosta ja rajaa sen enintään 150 euroon asukasta kohden seitsemän vuoden siirtymäajalla. Menettäisimme melkein 300 euroa asukasta kohti. Toivoisinkin, että ne edustajat, jotka ovat meidän maakunnasta, veisivät hallituksessa eteenpäin tätä tärkeää asiaa, ettei meiltä vietäisi sote-uudistuksessa siirtymätasauksella meille kuuluvia rahoja, jotka olisivat sitten pois suoraan esimerkiksi vanhustenhoivasta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan sanoa, että kannatan tätä kokoomuksen ja perussuomalaisen vastalauseita, jossa on erittäin tärkeitä muutosehdotuksia tähän erittäin tärkeään asiaan, ja edustaja Laiho näitä täällä ansiokkaasti jo esitteli. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

18.10 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Mielestäni on kyllä hyvin perusteltua, että vanhusasiavaltuutetulla ei olisi toimivaltaa ratkaista kanteluita vaan nämä hänen tehtävänsä painottuisivat nimenomaan seurantaan, arviointiin ja tähän ennakkolliseen vaikuttamiseen.

Täällä on tosiaan peräänkuulutettu sitä toimivaltatehtävää, ja itse sitä tässä pohdin, kun kuuntelin näitä puheenvuoroja. Ajattelen kyllä, että tämä puolesta puhumisen tehtävä, joka valtuutetulla on, saattaisi jopa jäädä tämän toimivaltaisen valvontaviranomaisen tehtävän alle, kun mietin, mitä tosiaan se lapsiasiavaltuutettu tekee. Mielestäni on aika arvokasta, että hän on todellakin niin kuin puolestapuhuja. Jos nyt mietitään, mitä nämä tehtävät ovat — eliikä vanhusasiavaltuutettu on virallinen puolestapuhuja, vanhusten virallinen äänitorvi, seuraa ikääntyviä koskevaa päätöksentekoa, antaa lausuntoja, tekee aloitteita, nostaa kehityskohteita, puolustaa ikääntyneiden oikeuksia, selvittää ja raportoi tietoa eduskunnalle, tuo esiin näitä epäkohtia, puolustaa ikäihmisten asemaa ja valvoo etuja — niin on vähän vaikea ajatella, miten tähän tehtävään sitten liittyisi tämä toimivaltainen valvontatehtävä. Minusta on hyvä pitää nämä asiat kuitenkin erillään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

Tosiaan kannatan valiokunnan mietintöä, ja minusta se on oikein hyvä pohja. Pysytään tässä ennakkollisessa vaikuttamisessa ja seurannassa ja arvioinnissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

18.12 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Vanhusasiavaltuutetun me todellakin tarvitsemme tähän maahan, ja olen iloinen, että tämä asia on täällä käsittelyssä. Meillä on tasa-arvo-, lapsiasia-, tietosuoja- ja yhdenvertaisuusvaltuutettu, ja meillä on lisääntyvä ikäihmisten joukko. On korkea aika, että me saadaan myös vanhusasiavaltuutettu maahan, vanhusasiavaltuutettu, joka on perehtynyt ikäihmisten asioihin ja puolustaa heidän asioitaan ja asemaansa yhteiskunnassa. Myös heidän oikeuksiensa turvaamiseksi on erittäin tärkeää saada tällainen valtuutettu maahan.

Niin kuin tässä on tullut esille monissa hyvissä puheenvuoroissa, tätä ovat kautta vuosien monet kannattaneet ja pitäneet esillä, mutta näin pitkälle on jouduttu tulemaan ennen kuin tämä asia on realisoitumassa. Tässä yhteydessä haluan kiittää siitä, että myös KD Naiset Tiina Tuomelan johdolla tekivät muutama vuosi sitten kansalaisaloitteen, johon kerättiin yli 40 000 allekirjoitusta. Tavattoman paljon hyviä keskusteluja tuon keräyksen aikana oli, ja uskon, että se osaltansa on ollut vaikuttamassa, niin kuin monien muidenkin toimet, tähän päivään, siihen, että meillä on asia nyt viimein käsittelyssä.

Tässä on käyty keskustelua siitä, mihin tämä vanhusasiavaltuutettu tulisi sijoittaa, ja itse kyllä, kun olen tätä asiaa pohtinut, kannatan mielelläni tätä perussuomalaisten ja kokoomuksen tekemää vastalauseita, nimenomaan sillä ajatuksella, että on järkevämpää sijoittaa vanhusasiavaltuutettu Oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen. Tällöin valtuutetun ja oikeusasiamiehen työt vanhusten oikeuksien edistämiseksi olisivat selkeästi toisiaan täydentäviä, ja siellä voidaan puuttua epäkohtiin ja tuoda myös oikeusasiamiehen tietoon epäkoh-
tia, joihin sitten myös oikeusasiamies voisi harkintansa mukaan ja toimivaltansa puitteissa ottaa kantaa.

Eli tietysti on tärkeää pitää esillä ikäihmisten asioita ja tavallaan levittää myös sitä ymmärrystä, kuinka arvokas ja iso väestönosa meidän ikäihmiset ovat — kaikki se, mitä he ovat tehneet meidän jokaisen eteen ja miten he ovat rakentaneet tätä maata — ja mitä kaikkea he tarvitsevat ja ansaitsevat sen arvokkaan ja turvallisen vanhuuden ja ikääntymisen eteen tehtävän. Meillä on valitettavan paljon tullut epäkohtia esiin Suomessa, hyvinvointivaltiossa, viimeisten vuosien aikanakin, voisi sanoa, että oikeastaan anteeksiantamattomia asioita.

Elikkä me tarvitaan vanhusasiavaltuutettu, mutta näkisin kyllä, että ikääntyvä kansa tarvitsee vahvan toimivallan omaavan vanhusasiavaltuutetun, ja nimenomaan niin, että kun havaitaan epäkohtia, niihin voidaan myös puuttua. Sen vuoksi toivoisin, että todellakin tämä vastalause huomioitaisiin sillä tavalla, [Puhemies koputtaa] että kun tämä asia lopul-
liseen käsittelyyn tulee, nimenomaan tämä malli voisi mennä eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

18.15 Raimo Piirainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn niihin kiitoksiin, mitä täällä on esitetty vanhusasiavaltuutetun tehtävien tai viran perustamiseksi. Myös se on todella merkityksellistä, että pystyttäisiin nyt sitten vaikuttamaan vanhusten asioihin ja huomioi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

maan se, että ei jätetä heitteille, niin kuin jossakin tilanteessa on tässä menneinä vuosina tapahtunut. Se on todella surullista.

Tässä esitetään, että vanhusasiavaltuutetun tehtävänä on seurata ikääntyneiden asemaa, oikeuksien toteutumista sekä lainsäädäntöä ja päätöksentekoa ja arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin. Tällä kun aikaisemmin edustaja Risikko esitti omassa puheenvuorossaan, että valtuutetulle pitäisi saada samalla myös enemmän laillisuusvalvontaa, niin se varmaan on yksi asia, mutta sitten kun katsoo tästä mietinnöstä, niin täällä on, että meillä on viranomaisia, jotka tekevät tätä viranomaisvalvontaa, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valvira, sitten aluehallintoviranomaiset, kunnat, eduskunnan oikeusasiamies ja oikeuskansleri. Kun jossakin puheenvuorossa perättiin sitä, että maakunnissa tai kunnissa pitäisi olla niitä, jotka katsovat asian perään, niin eihän tämä yksittäinen valtuutettu ennätä joka tulipaloa sammuttaa. Tämä on varmasti semmoinen virka, että siinä tulee lausunnoillaan ja erilaisilla raporteillaan vaikuttamaan myös sitten kuntiin ja aluehallintovirastoihin. Sen verran kumminkin tiedämme asiasta, että aluehallintovirastokin on tehnyt erittäin merkittävää työtä, mutta ehkä siellä on resurssipula vaikeutunut, niin ettei ole pystynyt kaikkiin asioihin puuttumaan. Ennen kaikkea niillä yrityksillä, jotka pyörittävät vanhustoimintaa, ja myös kunnilla on vastuu siitä, että ikäihmisiä ei kohdella kaltoin eikä jätetä heitteille. Oletan, että myös raportointi näille asianomaisille saa toisenlaisen merkityksen ja vahventaa tätä otetta. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tulen varmuuden vuoksi tänne pönttöön, kun pelkään, että aika saattaa jäädä liian vähäiseksi tuolta alhaalta puhuttaessa.

Kun me puhumme vanhusasiavaltuutetusta, niin täytyy ymmärtää saman tien, että me puhumme erittäin suuresta ihmisryhmästä. Vanhus-termi on tietysti tässä nyt se avaintermi, mitä tässä käytetään, ja se ihmisryhmä ei, arvoisa puhemies, ole niin suuri. Me voimme laskennallisesti nykyisin todeta, että vanhuus alkaa ehkä keskimäärin tuosta 85 vuoden iästä, mutta kun me puhumme ikääntyneistä ihmisistä, me usein tarkoitamme eläkkeellä olevia ihmisiä eli yli 65-vuotiaita ihmisiä. Heidän määränsä suomalaisessa yhteiskunnassa kasvaa tosi voimakkaasti. Tällä hetkellä se on 23 prosenttia, ja se tulee nousemaan vuonna 2030 korkeimmilleen tuonne 25 prosenttiin, ei siis sen korkeammaksi. Tämä yli 65-vuotiaiden siirtyminen eläkkeelle on jo tapahtunut, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, eli se nousi 14 prosentista vuodesta 95 tähän nykyiseen 23 prosenttiin. Suurimmillaan se on 25 prosenttia 2030-luvulla, ja sitten se laskee, koska suuret ikäluokat poistuvat keskuudestamme, eli tässä suhteessa tapahtuu tasaantumista.

Tähän, kun oli kysymys vanhuudesta: Vanhuksiksi luetaan useimmiten sitten aivan aidosti sellaiset ihmiset, jotka eivät tule toimeen itsenäisesti vaan tarvitsevat suojaa, hoivaa, tavalla tai toisella yhteiskunnallista tai yhteisön tukea. Tämä ikähän vähän vaihtelee ihmisillä, ja heidän määränsä ei varsinaisesti laske, koska se hoivan tarve on kaikilla, jotka ovat tietyn iän saavuttaneita, kun se vanhuuden ja elämän loppuvaihe tulee, jos ei ole äkkikuolema vastassa. Tämä kannattaa tunnistaa silloin, kun me puhumme hoivapalvelujen tarpeen räjähdysmäisestä kasvusta, että ei se ihan niin suuri ole.

Yli 75-vuotiaista 90 prosenttia asuu kotona, yli 85-vuotiaista 77 prosenttia asuu itsenäisesti kotona, ja heistä käyttää varsinaisia vanhuspalveluja vajaa neljäsosa. Eli suurin osa yli 75-vuotiaista ihmisistä on täysin itsenäisesti toimeentulevia suomalaisia kansalaisia niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

kuin kuka tahansa muukin meistä. Nyt me lähdemme liikkeelle siitä, että ikään kuin meillä olisi kohta 25 prosenttia hoivaa tarvitsevia ihmisiä, ikään kuin suurin osa iäkkäistä ihmisistä olisi toimintakyvyltään jo sellaisessa tilanteessa, että heidät voidaan luokitella vanhuksiksi. Tämä on juuri yksi niistä ongelmista, jonka kanssa me painimme, että tämä leimaamisen kulttuuri on lyönyt tässä läpi ja me alamme puhua ikäihmisistä taakkana. Puhumme huoltosuhteen heikkenemisestä suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa kaikki yli 65-vuotiaat mukaan lukien allekirjoittanut koko ajan heikentävät suomalaista huoltosuhdetta, ovat siis taakka tälle yhteiskunnalle. Kun tähän vielä lasketaan ikävuodet 15:stä 65:een, niin tuossa aktiivi-ikässä olevista ihmisistä 30 prosenttia ei ole työelämässä mukana. Eli tässä täytyy nyt rauhoittua ja ottaa nämä luvut ihan rauhallisesti vastaan ja todeta, että väestö ikääntyi, hieno saavutus, mutta toimintakyky säilyy useimmilla iäkkäämmillä ihmisillä reilusti tämän 65 vuoden jälkeen, ja niin kuin sanottu, vanhuusvaihe ehkä alkaa nykyisin keskimäärin 85 vuoden iässä.

Tämä, arvoisa puhemies, on sen takia välttämätöntä, että me näemme, mikä se toimintakenttä on, missä vanhusasiavaltuutettu toimii. Kun se minun nähdäkseni on tuossa hallituksen esityksessä ja myöskin sosiaali- ja terveystieteiden esityksessä mukana, niin me emme puhu vanhusasiavaltuutetusta vain valtuutettuna, joka kiinnittää huomion näihin aitoihin vanhuksiin, jotka ovat hoivan piirissä, vaan me puhumme ikääntyneistä ihmisistä laajemmasta mittakaavassa. Se on se lähtökohta. Se on myöskin Yhdistyneiden kansakuntien lähtökohta, kun ikäihmisten päivää vietetään, josta Vanhustenviikko alkaa Suomessa 1. päivä lokakuuta. Sekin kiinnittää huomion nimenomaan siihen, että on kysymys ikääntyneistä, yli 65-vuotiaista, mikä on — riippuen vähän maista, mutta Suomessa se on — eläkkeelle siirtymisen ikä tällä hetkellä karkeasti ottaen, ja siitä alkaa se ikääntymisen vaihe.

Tässä on isoja asioita, joihin tämä vanhusasiavaltuutettu joutuu kiinnittämään huomiota ikä syrjinnän osalta. Me tuossa jo aikaisemmin käsitelimme tätä ikä syrjintää, joka näkyy esimerkiksi digitalisaation kehityksessä.

Toinen iso kysymys, joka oli tänään tuossa kyselytunnillakin lyhyesti esillä, on tietysti toimeentulo. Kyllä, minä toivon, että vanhusasiavaltuutettu ottaa vakavasti esille sen, että eläkkeellä olevat ihmiset ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, jonka toimeentulo lakisääteisesti laskee. Heidän elintasonsa laskee lakisääteisesti, kiitos sen taitetun indeksin, joka on Suomessa hyväksytty vuonna 95. Minä toivon, että vanhusasiavaltuutettu tuo tämän ihan ensimmäisenä esille. Silloin eläkerahastossa oli 36 miljardia euroa ja tavoitteena oli rahoittaa suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtyminen, purkaa niitä rahastoja, kun suuret ikäluokat ovat eläkkeellä, mutta ne ovat koskemattomina kasvaneet 8 miljardia euroa vuodessa, ja kuulumme tänään, että ne ovat tällä hetkellä tasolla 233 miljardia. Tämä on iso kysymys vanhusasiavaltuutetulle kiinnittää huomiota siihen, että kun 65 prosenttia noissa eläkerahastoissa olevista rahoista on nykyisten eläkkeensaajien omia säästöjä, niin vähintään niistä korkotuotoista, jotka ovat siis 8 miljardia euroa vuodessa, voitaisiin ottaa siivu ikäihmisille. Tähänhän tarjoaa, arvoisa puhemies, tilaa myöskin hallitusohjelma, koska hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että pienimpiin eläkkeisiin pyritään kolmikannassa neuvottelemaan työeläkejärjestelmän sisälle se, että voitaisiin käyttää näitä voimavaroja.

Arvoisa puhemies! Tämä on minusta iso asia, ja minä toivon, että vanhusasiavaltuutettu kiinnittää myöskin tähän eläkkeensaajien tulokehitykseen huomiota ja saattaa ikäihmiset siihen tilanteeseen, että he eivät köyhydy. Mitä vanhemmaksi he tulevat, sen köyhempiä he ovat. Tämä on nyky-Suomen valitettava tilanne.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.24 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kiljusta laajasta puheenvuorosta. Vaikka ette ole kanssani samaa mieltä siitä, että vanhusasiavaltuutettu tarvitsisi toimivaltaa, niin siitä huolimatta haluan kiittää teitä siitä laajasta näkökulmasta, miten nostitte täällä ikäihmisten asioita esiin. Ansiokasta oli mielestäni muun muassa se, että puhuitte ikäsyryjinnästä. Jos jostain niin ikäsyryjinnästä tulee nyt eniten minulle palautetta, ja se on työelämässä mutta myöskin palveluissa. Ikäihmiset pelkäävät nimenomaan, että he eivät saa palveluja ja että erikoissairaanhoidossa he eivät saa palveluja. Ja sitten jos katsoo tätä ikäihmisten palvelurepertuaaria... Siis nythän pitää muistaa, että meillä on, aivan niin kuin sanoitte, hyvin erikuntoisia ikäihmisiä: ne, jotka ovat tuolla ihan täydessä vauhdissa, ja sitten on heitä, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista apua, ja kaikkea siltä väliltä. Ja me emme voi koskaan tietää, täällä salissa olevatkaan, miten meidän vanhuus sitten sujuu, me olemme erikuntoisia.

Mutta se, että kaikista pidettäisiin huolta — tällä hetkellä niin ei tapahdu. Nimmittään meillä on kotihoidossa jouduttu supistamaan. Kunnat ovat huonossa hapessa: Viime vuonna kunnat saivat koronatukia, mutta nythän ne ovat entistä pahemmassa tilanteessa, kun korona on vielä syönyt sitä pääomaa sieltä. Siellä on pitkät hoitojonot, ja hoiva- ja hoitovelka on kasvanut. Seuraavat vuodet tulevat olemaan todella vaikeita kunnissa. Eli kun nyt mietitään sitä, ketkä ovat jo tällä hetkellä kärsineet kaikkein eniten kuntien taloudellisen tilanteen heikkoudesta, niin he ovat ikäihmiset, ja nyt se tulee vielä pahemmaksi. Uskokaa tai älkää, ja sanokaa minun sanoneen tämä. Minä olen niin kauan seurannut tätä alaa, koska olen itse erikoistunut sille aikoinansa. Se on ollut minulle hyvin rakas ala, ja minä olen seurannut sitä. Tämä tulee kääntymään meitä päättäjiäkin vastaan, jos emme tähän nyt herää.

Olen kiitollinen siitä, että edustaja Piirainen, joka tuolla äsken käytti puheenvuoron lempeästi, sanoi niin, että kyllä tällä toimivaltakin voisi olla, ja sitten tässä mietinnössäkkin sanotaan, että tarkastellaan toimivaltaa. Kyllä minä ymmärrän sen oikein hyvin, että ei valiokunta enää tällaista asiaa tule muuttamaan, mutta se oli jo signaali siitä, että valiokuntakin on tullut kyllä pikkuisen niin kuin omantunnotuskiin siitä, että nyt laitetaan liikkeelle henkilö, jolla ei ole toimivaltaa, ja nyt tarvittaisiin toimivalta. Nyt kun täällä on vedottu siihen, että pitäisi olla samanlainen kuin ne muutkin valtuutetut, niin minä taas laittaisin niille lisää toimivaltaa. No, onko se päällekkäistä muiden kanssa? Kyllä se pystytään hoitamaan, ja varsinkin, jos se olisi Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa erityistehtävänä, niin silloin katsottaisiin se, ettei tule päällekkäisyyttä. Mutta olen edelleen sitä mieltä, [Puhemies koputtaa] että toimivallan vanhukset ovat ansainneet.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

18.27 Sari Tanus kd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on käytetty oikein hyviä puheenvuoroja, edustajat Risikko ja Kiljunen ja sitä ennen Piirainen. Ajattelen kyllä kanssa sillä tavalla, että silloin jos vanhusasiavaltuutetulla on sitä toimivaltaa ja Oikeusasiamiehen kansliassa sitä yhteistyössä myös käytetään, niin toivon mukaan myös tietoisuus sillä tavalla leviäisi tehokkaammin, että entistä vähemmän tulisi tulevana vuosina niitä tilanteita, että tätä toimivaltaa tarvitsisi käyttää. Meillä on ikäihmisten joukko todellakin hyvin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

laaja ja moninainen joukko, ja toivon mukaan tulevaisuudessa entistä suurempi joukko on hyväkuntoisia ja energisiä ja tätä ikäsyrrintääkin olisi entistä vähemmän.

Mutta toisaalta tilanne on valitettavasti viime vuosina ja aivan tähän päivään asti ollut sellainen, että näitä ikäviä tilanteita ja tapahtumaketjuja erityisesti tuolla hoivaa ja hoitoa tarvitsevien yksinäisten ikäihmisten kohdalla on tullut esiin. Tokihan meillä on monia sektoreita, instansseja, joiden tehtävänä on valvoa näitä tilanteita — on Valviraa, on avia, on kuntien toimijoita — mutta niin kuin me tiedämme kaikki, onko sitten resurssien pula syytä tai mikä on syytä, aivan liian paljon näitä epäkohtia on tullut esiin, eli se ei ole kuitenkaan toiminut riittävän hyvin. Eli siinäkin suhteessa me tarvitsemme vanhusasiavaltuutetun, tämmöisen viranomaisen, joka keskittyy vain ja ainoastaan ikäihmisten asioihin, mutta nimenomaan niin, että siinä olisi myös sitä toimivaltaa, jota hän voisi sitten yhteistyössä oikeusasiamiehen ja sen tiedon ja hänen valtuuksiensa kanssa käyttää ja viestiä toisaalta sinnepäin, ja siellä voitaisiin nopeasti tarttua asioihin. Ajattelen kyllä, että tämän toimivallan mahdollisuus ja sen käyttäminen olisi myös tehokkaampi keino siihen, että tieto leviää, ja toivon mukaan näitä tarpeita tämän toimivallan käyttämiseen jatkossa ei enää siinä määrin olisi.

Ja olen kyllä edustaja Risikon kanssa aivan samaa mieltä, että kyllä samoin näille muille valtuutetuille, joita meillä on, lisäisin toimivaltaa, koska kyllähän he ovat itsekin tuoneet tässä vuosien aikana esiin sitä, että he voivat havainnoida, he voivat raportoida, he voivat puhua ja viestiä asioista mutta se ongelma on, että heillä ei ole ollut valtuuksia puuttua epäkohtiin — korkeintaan voivat yrittää raportoida eteenpäin, ja sitten seuraavaan instanssiin tilanne on jäänyt. Eli siinä mielessä, jos me ajatellaan sekä näitä moninaisia tarpeita että niihin vastaamista, ilman muuta tässä vaiheessa, kun uusi valtuutetun virka perustetaan, olisi hyvä arvioida myös [Puhemies koputtaa] tämä toimipaikka.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo

18.30 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Risikko tuolla pöntössä käytti aikaisemmin puheenvuoron, jossa hän perusteli vanhusasiavaltuutetun viran perustamista ja edellytti, niin kuin tässä vastalauseessa edellytetään, toimivallan lisäämistä ja sitä, että tämä sijoitettaisiin oikeusasiamiehen toimistoon, ja mainitsi kai minut vielä nimeltäkin: ”Edustaja Kiljunen, pankaapa käsi sydämellenne.” Minä panin käden sydämelleni, ja hän oikaisi, että se taitaa olla oikealla puolella. Nyt en ole ihan varma, paninko oikeaan paikkaan käden vai en, mutta olennaista on, että panin käden sydämelleni. Edustaja Risikko, minä jossain määrin jaan tämän teidän tunteenne. Taisin sanoa sen myöskin silloin kun lähetekeskustelua tästä käytiin, että tuntuisi siltä, että valiokunta voisi tämän asian käsitellä kunnolla läpi vielä ja pohtia tätä toimivaltakysymystä.

Nyt meillä on sitten mietintö tullut hyvin nopeasti tänne, ja ollaan päädytty siihen ratkaisuun, mikä oli hallituksen alkuperäisenkin esitys, että tämä vanhusasiavaltuutettu rinnastetaan yhdenvertaisuusvaltuutettuun, tasa-arvovaltuutettuun ja lapsiasiavaltuutettuun, ja tätä kautta nähdään, että näillä kaikilla valtuutetuilla, joita suomalaisessa yhteiskunnassa näin toimii, on samanlainen taso. Edustaja Risikko sanoi sitten, että lähdetään toisinpäin liikenteeseen, että kohennetaan heidän asemaansa niin, että toimivalta olisi siellä, ja jos sain määrin, arvoisa puhemies, kun käteni on sydämelläni, minullekin se sanoo sillä tavalla, että ei yksi paha tai huono asia tee toista huonoa asiaa hyväksi vaan päinvastoin voitaisiin hyvinkin tarkastella tätä toimivaltakysymystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

Olen ilahtunut siitä, että valiokunta käsitteli tätä asiaa ja se näkyy tuossa mietinnössä, ja olen myöskin samalla kannalla kuin edustaja Risikko, että asia jää sillä tavalla nyt auki, että kun me saamme vanhusasiavaltuutetun nyt vihdoinkin ja viimein — korostetaan nyt, että saamme vihdoinkin ja viimein tämän vanhusasiavaltuutetun viran perustettua Suomeen — niin me hyvin nopeasti voimme sitten arvioida ehkä kokonaisvaltaisemmin koko tätä valtuutettujen asemaa, mukaan lukien lapsiasiavaltuutettu ja niin edelleen, ja katsoa, lisättäisiinkö sitä toimivaltaa ja siirrettäisiinkö heidät tänne oikeusasiamiehen toimistoon.

Otan vielä, arvoisa puhemies, toisen teeman, jonka edustaja Mäkisalo-Ropponen täällä nosti esille jo aikaisemmin: Fiksua olisi jatkossa jopa miettiä sitä, että näille hyvinvointialueille, eli maakuntatasolle, tulisi myöskin jatkossa tällaiset vanhusasiavaltuutetut, joilla olisi sitten paikallisempi tuntemus siihen verkostoon siitä, miten toimitaan eri puolilla Suomea. Siellä tuli myöskin esille vammaisasiavaltuutettu, ja siihenkin olen taipuvainen sanomaan ”kyllä”. Edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti hyvät teemat esille, ja tässä on meillä jatkoa nyt näiden erityisvaltuutettujen virkojen kehittämisen suhteen. Ja olen kyllä valmis tukemaan sitä ajatusta, että tutkitaan vahvasti tätä toimivallan lisäämistä myöskin vanhusasiavaltuutetulle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.33 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä sanon — siellä on vielä edustaja Tanuskin — että minä kiitän teitä, edustaja Kiljunen: Minä olen ennenkin huomannut teidän tapanne siitä huolimatta, että te saatatte olla valtavasti, fanaattisesti jotain asiaa vastaan tai puolesta. Sitten kun täällä käydään sitä keskustelua, niin mielestäni tässä eduskuntasalissa nämä ovat juuri niitä hetkiä, jolloin vaihdetaan ajatuksia, lähdetään miettimään myöskin sen toisen puhujan näkökulmasta, miksi hän sanoo noin, ja voisinko minä ajatella, että en olekaan enää täysin vastaan, vaan voisinko lähestyä sitä kollegaani ja ymmärtää, mitä hän tarkoittaa. Ja tässä, edustaja Kiljunen, koin nyt sen, että te ymmärsitte, mitä tarkoitan.

No toinen asia, minkä haluan myöskin nostaa puheenvuorossani, on nämä toimeentulot. Te myöskin nostitte ikäihmisten toimeentuloa. Meillä on todella paljon ikäihmisiä, jotka kituuttavat siellä kotona. He eivät pysty liikkumaan minnekään siitäkään syystä, että heillä ei ole rahaa. He maksavat valtavaa vuokraa, ja pitäisi vielä sitten saada ruokakin ostettua. Minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että kun puhutaan eläkeindeksistä, niin meidän pitäisi katsoa se ostokori. Ostokorin hinta on noussut. Sen pitäisi lähteä siitä, miten nyt on kaikki kallistunut, asuminen, ruoka ja kaikki. Eli pitäisikin lähteä sieltä ostokorin kautta katsomaan sitä, miten ne eläkkeet kertyvät, ja sitä kautta me saataisiin niihin niitä korotuksia.

No, joka tapauksessa tässä nyt lopuksi vielä sanon sen, että olen ehdottomasti vanhusasiavaltuutetun kannalla mutta pitäisin täysin arvokkaana sitä, että vielä arvioitaisiin mahdollisimman pian, pitäisikö tälle vanhusasiavaltuutetulle tulla myös toimivalta. Eihän siinä nyt tarvitse kuin tehdä muutos tähän, ja se pystytään aika nopeastikin tekemään. Mielestäni ikäihmiset ovat ansainneet toimivaltaisen vanhusasiavaltuutetun, joka puhuu heidän puolestaan ja varmistaa heille toimeenpanoillaan ja toiminnallaan, aidolla toiminnallaan, sen, että he voivat elää laadukasta elämää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

18.36 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Risikon kanssa melkein yhtä aikaa painoimme puheenvuoropyynnön ja itse asiassa ihan samaan asiaan. Eli minäkin halusin vielä nostaa ikäihmisten toimeentulon esille, koska meillä on todellakin paljon ikäihmisiä, jotka sitkuttelevat hyvin, hyvin pienellä eläkkeellä siitäkin huolimatta, että ovat tehneet ehkä hyvinkin pitkän, vuosikymmenten, työuran, mutta se on ehkä ollut sellaista matalapalkkaista työtä, tai sitten on kasvatettu lapsia ja huolehdittu perheestä, mitä ei olla sillä tavalla noteerattu arvokkaana työnä, että se näkyisi myös eläkkeessä. Eli mikä siitä huolimatta, että on tehty koko ikä, vuosikymmenet työtä, niin työeläke voi olla hyvin pieni.

Siinä mielessä, aivan niin kuin edustaja Kiljunen nosti esiin, toivon samoin, että vanhusasiavaltuutettu kiinnittää huomiota myös ikäihmisten toimeentuloon. Se koriasia nimenomaan, se, miten se eläminen on kallistunut ikäihmisten kohdalla, olisi varmasti hyvä käydä läpi oikein perusteellisesti ja korjata sitä vinoumaa, mikä siihen on vuosien, vuosikymmenten aikana tullut.

Mutta sitten tämä taitettu indeksiasia: kyllä se vain niin on, että sen aikana piti olla siinä taloustilanteessa semmoinen väliaikainen ratkaisu, äkkiratkaisu ja väliaikainen, kun silloin näytti siltä, että se on pakko tehdä, mutta sitä ei sitten vuosien myötä olla arvioitu asianmukaisesti, eikä olla taitettua indeksiä palautettu edes puoliväli-indeksiin. Toivoisin kyllä, että vanhusasiavaltuutettu ottaisi myös tämän asian esiin ja nostaisi sen näkökulman, kuinka paljon se myös toisi tähän meidän yhteiseen kukkaraan niitä euroja.

Edustaja Kiljunen sanoi, että näiden isojen eläkerahastojen tuotot ovat olleet keskimäärin noin 8 miljardia vuodessa, mutta viime viikolla todellakin Tela julkaisi viimeisimmät tiedot: tämän vuoden alkuvuoden, 3 kuukauden, aikana rahastot ovat kasvaneet yli 11 miljardia euroa eli lähes miljardin viikossa. Mielenkiintoista on nyt nähdä, miten tämän loppuvuoden aikana käy, mutta kyllä ilman muuta nousee se kysymys ja toisaalta ihmetys näistä suurista tuotoista, että todellakin olisi mahdollisuus edes joku siivu ottaa ja käyttää meidän ikäihmisten hyvinvoinnin ja myös talouden parantamiseen. Ja niitä laskelmia todellakin myös on siitä, että kun tehtäisiin pysyvämpi ratkaisu esimerkiksi tämän indeksin korjaamiseen ja siinä rinnalla olisivat myös ne koriasiat, niin, sanotaan, se ei olisi keneltäkään pois — meidän rahastot ovat niin suuret ja tuotot ovat niin suuret, mutta se toisi meidän yhteiseen koriin paitsi parempaa toimeentuloa ikäihmisille [Puhemies koputtaa] myös verotuloja ja työpaikkoja lisää ja laittaisi vauhtia rattaisiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.39 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kaksi huomiota, kun tässä tämä keskustelu nyt kuitenkin etenee:

Ensinnäkin edustaja Risikolle: Hän pohdiskeli tämän salikeskustelun luonnetta, kuinka me kuuntelemme toisiamme ja kuinka me mahdollisesti muovaamme kantojamme. Te, edustaja Risikko, kokeneena parlamentaarikkona tiedätte, että liian usein näissä salikeskusteluissa, julkisissa keskusteluissa, me jäykistymme tämmöiseen oppositio—hallitusasetelmaan. Me vain katsomme, että tuo argumentti on esitetty taktisista syistä — joko arvostellaan hallitusta tai kiitetään hallitusta — riippumatta siitä todella pohdiskellusta sisällystä. Mutta, edustaja Risikko, kun te esitte tämän ajatuksen, että vanhusasiavaltuutetun toimivaltuuksia lisättäisiin, minä luin sitä sillä tavalla, että te ette tehnyt sitä oppositiopoliittikkona. Te olette olleet ministerinä näissä asioissa, te olette näitä asioita edistänyt monissa yhteyksissä, ja minä koen sen sillä tavalla, että te pohditte aidosti, mikä on tämän tehtä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

vän rooli ja mitkä ovat sen mahdollisuudet vaikuttaa niihin asioihin, mistä siinä on kyse, ja sen takia on pakko reagoida siihen juuri näin. Kun ottaa sen tällä tavalla, on taipuvainen yhtymään siihen näkemykseen, että tämä toimivalta on iso kysymys. Mutta minä luotan myöskin siihen, että meillä kaikilla on siinä järkevää harkintavaltaa, ja siihen, että kun saadaan kokemusta, näihin asioihin tullaan vielä palaamaan.

Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus nosti tämän toimeentulokysymyksen. Totta kai olen täysin samaa mieltä taitetusta indeksistä, siitä, että siitä pitäisi päästä mahdollisimman pian eroon. Me olemme tehneet tässä asiassa eduskunnassa lakialoitteenkin, jonka on kymmenen kansanedustajaa allekirjoittanut — mukaan lukien edustaja Piirainen, joka istuu täällä minun takanani, ja tekin olette ollut siinä mukana ja niin edelleen. Eli meillä on tehty jo aloite puoliväli-indeksin palauttamisesta.

Mutta nyt en, arvoisa puhemies, lähde puhumaan indeksin palauttamisista ja näistä koreista, koska se ei kuulu tähän asiaan. Otan esiin vain tämän vanhusasiavaltuutetun näkökulmasta sen ilmiön, joka on häkellyttävä Suomessa, eli tämän ikääntymiseen liittyvän köyhtymisen: 7 prosenttia 65-vuotiaista elää köyhyysrajan alla, mikä on se keskiarvo, millä keskimäärin Suomessa eletään köyhyysrajan alla. Kun ihmiset siis siirtyvät työelämästä eläkkeelle, heidän elintasonsa keskimäärin on samanlainen kuin suomalaisilla yleensä. Yli 75-vuotiaista jo 15 prosenttia elää köyhyysrajan alla, yli 85-vuotiaista lähes 30 prosenttia elää köyhyysrajan alla, ja niistä, jotka ovat yli 100-vuotiaita ja joita on noin tuhat Suomessa tällä hetkellä, käytännössä puolet elää köyhyysrajan alla. Tällä tavalla suomalainen yhteiskunta palkitsee ikääntymistä. Me köyhdyimme, mitä vanhemmiksi me tulemme. Mitä vanhemmista ihmisistä on kysymys, sen köyhempiä he itse asiassa absoluuttisesti ovat — eivät edes suhteellisesti vaan absoluuttisesti. Tämä on, arvoisa puhemies, häkellyttävä ongelma, ja minä aidosti toivon, että vanhusasiavaltuutettu kiinnittää tähän huomiota — ja mielellämme hänen kanssaan käymme vielä perusteellisen keskustelun myöskin taitetusta indeksistä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.